

Til ordførerne

Abel Cathrines Gade 21, st.th
1654 København V
(+45) 33 33 05 05
CVR: 42350176
kontakt@stenbroensjurister.dk
sikkermail@stenbroensjurister.dk

stenbroensjurister.dk

7. februar 2022

Beslutningsforslag B32 om id-kort

På tirsdag behandler Folketinget beslutningsforslaget B 32 om id-kort til de mest udsatte borgere med stofmisbrug. Med forslaget sætter SF fokus på undtagelsen fra bødestraf for socialt udsatte, der besidder stof på sig til eget brug,

Den særlige strafundtagelse fremgår direkte af strafbestemmelsen i lov om euforiserende stoffer. Alligevel har der været problemer med implementeringen lige siden Folketinget vedtog loven i 2007.

Der er tale om et retsområde, vi i Stenbroens Jurister følger tæt, fordi det har stor betydning for mennesker, vi arbejder for. Helt aktuelt fører vi en oplysningskampagne til socialt udsatte om reglen. Se mere på www.gulekort.dk

Stenbroens Jurister er en specialiseret retshjælp for stærkt stofafhængige og andre gadefolk, stiftet i 2021 af samtlige tidligere medarbejdere i Gadejuristen. De erfaringer fra sager og undersøgelser, der henvises til i beslutningsforslaget, findes og videreføres derfor i dag i Stenbroens Jurister.

Vi hilser debatten velkommen, og vi har stor sympati for, at SF med forslaget vil forbedre vilkårene for udsatte stofbrugere.

Samtidig finder vi det vigtigt at fastholde, at det allerede er gældende ret, at de mest udsatte stofbrugere ikke skal straffes for besiddelse af stoffer til eget brug. Reglen findes i lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, 3. pkt. og er præciseret i Rigsadvokatens meddelelse om narkotika. Når der i dag indledes en straffesag om stofbesiddelse, er det således politiets og anklagemyndighedens ansvar, at undtagelsen anvendes.

Det er derfor afgørende, at en eventuel ordning med et id-kort ikke udformes på en måde, der forringer den udsattes målgruppes retssikkerhed eller tilsidesætter myndighedernes eksisterende forpligtelser.

Et væsentligt problem

Rettigheden, som forslaget vedrører, er allerede klar: Hvis en sigtet er stærkt stofafhængig og vedkommendes sociale forhold taler for det, så skal politiet afslutte sagen med en advarsel – hver gang den pågældende tages med stof til eget brug.

Stenbroens Jurister har netop indhentet nye tal fra Rigsadvokaten om praksis på området. Opgørelsen viser, at der kun blev meddelt en advarsel for stofbesiddelse til eget brug i 121 tilfælde i 2021.

I lyset af det meget store antal sager hvert år (21.574 afgørelser i 2021) forekommer det helt usandsynligt, at der ikke er flere sager heriblandt, hvor der skulle være meddelt en advarsel.

Det meget lave antal advarsler igen i 2021 er ikke endegyldigt i sig selv, Men det underbygger erfaring fra konkrete sager og tidligere undersøgelser af bl.a. Center for Rusmiddelforskning og Justitia, der har italesat at politiet ikke anvender advarselsbestemmelsen korrekt

Beslutningsforslaget fra SF adresserer således et væsentligt problem for socialt udsattes retssikkerhed.

Id-kortet

Som vi forstår id-kortet i såvel beslutningsforslagets som i forståelsespapirets forstand, er der ikke tale om et kort, der giver nogen nye rettigheder.

Det antages, at ordningen vil indebære en eller anden form for forudgående ansøgning og visitation for at få kortet udstedt. Det kan vi ikke se gennemført uden at påføre i forvejen udsatte borgere en administrativ byrde. Vi forudser også praktiske udfordringer i, at både borgerens stofbrug og sociale forhold jo løbende kan ændre sig.

For at undgå, at ansvaret forflyttes fra myndighederne til borgeren, er det efter vores opfattelse afgørende, at en eventuel ordning med id-kort ikke træder i stedet for en selvstændig opstramning hos politiet og anklagemyndigheden, så det sikres at sigtedes personlige forhold altid inddrages i straffesagsbehandlingen.

Id-kortet kan ikke blive frikort for sælgere

Til gengæld er vi i Stenbroens Jurister helt uforstående overfor den bekymring, som politiforbundets tidligere formand har udtrykt i pressen om en ”risiko for, at bagmænd og pushere går fri, hvis misbrugere udstyres med et id-kort”.

Den særlige regel gælder alene socialt udsattes stofbesiddelse *til eget brug*. Undtagelsen gælder ikke, hvis der er tale om smugling eller salg mv. Fremvisning af et id-kort, som det foreslåede, vil derfor være uden relevans for straffesagen.

Det kan siges med fuldkommen sikkerhed, at politiet altid vurderer, om en stofbesiddelse er til eget brug eller til salg, for da det journalføres som forskellige sagstyper, er betjenten nødt til at vurdere det senest ved oprettelsen af sagen i politiets system.

Hvad er problemets kerne?

Politiet og anklagemyndigheden er allerede i dag forpligtet efter retsplejeloven og Rigsadvokatens instrukser til at undersøge og vurdere sigtedes sociale forhold og stofbrugets karakter i sager om stofbesiddelse til eget brug.

Viser undersøgelsen, at den sigtede er stærkt stofafhængig og lever af fx kontanthjælp eller førtidspension, så har politiet pligt til at afslutte sagen med meddelelse af tiltalefrafald med advarsel. Der må ikke udstedes et bødeforelæg.

Erfaring og konkrete undersøgelser siger os imidlertid, at det væsentlige problem på dette område er, at politiet sjældent får undersøgt sigtedes forhold, men at sagerne alligevel følges med bødeforelæg af anklagemyndigheden.

I modsætning til spørgsmålet om eget brug eller salg, findes der ikke nogen mekanisme i politiets system, der sikrer, at vurderingen faktisk foretages.

Derfor har det fra flere sider været foreslået, at problemstillingen angribes ved at indføre en funktion i politiets sagsbehandlingssystemer, der sikrer, at de relevante forhold altid undersøges og beskrives, samt ved at anklagemyndigheden ophører med at udstede bødeforelæg, før forholdene er dokumenteret på sagen.

Dette tiltag anbefaler Stenbroens Jurister også.

Politiets forudsætninger

Det fremhæves i beslutningsforslaget, at Københavns Politi til brug for besvarelse af spørgsmål 1618 (REU 2020-21, Alm. del) har oplyst, at politikredsen ikke har forudsætning for selvstændigt at foretage vurdering af, om en sigtet har et misbrug.

Stenbroens Jurister håber, at Folketingets partier er opmærksomme på, hvor bemærkelsesværdig denne udtalelse er.

I bemærkningerne til lovforslaget fra 2007, hvor advarselsreglen blev indført, anførte Justitsministeriet, at der ikke ville blive behov for politiet for at indhente lægeerklæringer eller udtalelser fra andre myndigheder om sigtedes personlige forhold:

”Politiet har i almindelighed et godt kendskab til den gruppe af personer, hvor både de sociale hensyn og karakteren af narkotikamisbruget taler for anvendelse af advarsel. Det vil derfor normalt ikke være nødvendigt at indhente oplysninger fra andre myndigheder om den pågældendes indtægtsforhold, og der vil formentlig kun i sjældne tilfælde være behov for at indhente en lægeerklæring om den pågældendes misbrug.”¹

Denne formulering er siden blevet gentaget ordret af skiftende justitsministre overfor Retsudvalget, både skriftligt (i 2008) og mundtligt (på samråd i 2016).

¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200612L00201>

Socialministeren har selv i 2012, dengang som sundhedsminister, oplyst til Folketinget i lovforslaget om stofindtagelsesrum, at *”Politiet foretager allerede i dag en vurdering af, om der er tale om en person med en stærk afhængighed af euforiserende stoffer som følge af et længere og vedvarende forbrug, idet dette kan være afgørende for, om den pågældende skal tildes en advarsel eller en bøde.”*²

Det fremgik så sent som i september 2020 af et svar fra justitsministeren til Retsudvalget, at det ifølge Københavns Politi *”beror på et konkret politimæssigt skøn, når der skal tages stilling til, hvorvidt en sigtet er stofmisbruger og stærkt afhængig – og dermed også, hvorvidt der bør udstedes en bøde eller gives en advarsel.”* (REU 2019-20, Alm. del, sp. 1499)³

Men i det nylige svar 1618, fremgår det nu fra Københavns Politi, *”at vurderingen af, hvorvidt en person er misbruger eller ej, ud fra politikredsens opfattelse først og fremmest vil basere sig på en social- og sundhedsfaglig vurdering. Politikredsen har ikke forudsætninger for selvstændigt at foretage en sådan vurdering i forbindelse med sigtelse af personer for besiddelse mv. af euforiserende stoffer, medmindre der er tale om helt åbenlyse tilfælde, hvor personen f.eks. er kendt fra misbrugsmiljøet i byen.”*⁴

Når regeringen således nu har oplyst til Folketinget, at politiet kun i helt åbenlyse tilfælde kan foretage den vurdering, som lovgivningen kræver, forventer Stenbroens Jurister, at regeringen i forbindelse med debatten om beslutningsforslaget, vil komme ind på, hvordan myndighederne vil sikre, at reglerne faktisk anvendes, som de er vedtaget af Folketinget.

Vi håber i den forbindelse, at ordførerne vil udfordre regeringen på, om ikke de retssikkerhedsmæssige fordele ved indførelse af en kontrolfunktion i politiets sagsbehandlingssystemer, vil opveje de administrative og praktiske udfordringer, der for politiet kunne være forbundet hermed. I modsætning til indførelse af et id-kort, vil denne løsning ikke medføre nye administrative byrder for den i forvejen stærkt udsatte målgruppe.

Med venlig hilsen

Stenbroens Jurister

Filip Soos

² <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201112L00185>

³ <https://www.ft.dk/samling/20191/almdel/reu/spm/1499/svar/1687998/2242099/index.htm>

⁴ <https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/1618/svar/1817720/2460950/index.htm>